

Durmuş Hocaođlu

Cumhurbaşkanlığı, Aydınlanmış Elitler ve Sıradan İnsanlar

Yeniçağ., “Analiz”., 24 Aralık 2006, Pazar., s.08
“Analiz” Sıra No: 483; 2006-145; Aralık-10

YENİÇAĞ

Cumhuriyetçilik teorisi, bir “ideal cemiyet” te’sîs etmek maksadına mâtuftur. İdeal Cemiyet ideası, kökenleri Antik Yunan’a ve hassaten Platon’a ve O’nun Bilge Hükümdarlar doktrinine kadar uzanmakta olup, modern çağlarda Aydınlanma ile, bilhassa agresif ve hırçın Fransız Aydınlanması ile dirilmiştir; ancak özü itibariyle Platon’dan bu yana radikal bir değişikliğe mâruz kalmış da sayılamaz: İnsanların büyük ekseriyeti, iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış, hak ile bâtılı ayırmak husûsunda kifâyetsiz kalmakta oldukları gibi, ayırdedebildiklerinde bile iyi, doğru ve hak olana yönelmekte gereken irâdeye sâhip olmak husûsunda da kifâyetsiz kalmaktadırlar. Bunlardan birincisi “temyiz” mes’elesidir, diğeri ise “ahlâk” mes’elesi. Hâlbuki, aydınlanmış elitler, her iki hususta da daha üstün durumdadırlar; o hâlde cemiyetin nizâmı, ıslahı ve idealleştirilebilmesi açısından, aydınlanmış elitlerin “birinciler içinde birinci” (prima intra pares) olması da aklın ve hakkın ve hakkaniyetin gereğidir. Beri yandan mutlaka göz önünde bulundurulması gereken bir diğeri mühim husus da, cumhuriyetçi elitlerin bütün mesâîlerinin, bilumum sây ü gayretlerinin nihâî hedefinin de kendi şahıslarının değil cemiyetin, halkın menfaati için olduğudur. Öyleyse, elitlerin – kendileri için dahi – neyin iyi neyin kötü olduğunu lâyıkyı veçhiyle tefrîk etmekte ve iyiye lâyıkyı veçhiyle yönelmekte yetmezlik ile mâlûl olan halk için önderlik, kılavuzluk ve hattâ daha fazlası olarak, kendi menfaatleri için kendilerine baskı uygulama hakkı da doğmaktadır. Burası paradoks gibi görünebilir; çünkü bu, “halk için ama halka rağmen” demektedir. Ama bir paradoks değildir. Niçin? Şundan ki, cumhuriyetçi teori bir yandan halkı bir nevi’ tam mânâsıyla rüşdünü isbat etmemiş bir çocuk gibi telâkkî ederken diğeri yandan da asıl olarak “bugün ve burada olan halk” ile değil, henüz “bugün ve burada olmayan yârınki halk” ile ilgilenmektedir. Çünkü, ideal demek, şimdi ve burada mevcut olan değil, yârın gelecek olan demektir. Daha açıkçası, cumhuriyetçi teorinin asıl ilgi alanı ‘gelecek’tir ki bu da mevcut olandan daha iyi, daha kaliteli, daha rafine yeni bir cemiyet, yeni bir insan yetiştirmek demektir: **Cumhuriyet İnsanı (Homo Republicanus)**. Ne zamanki bu ideal cemiyet tahakkuk eder, işte o zaman cumhuriyetçiler bütün endîşelerinden âzâde olarak, tam bir kalbî itminân ile halka bîat edebilirler...

.. hayır.

Burası da bir paradoks olarak görünebilir; ama değildir. Çünkü; halk, hiçbir vakit aydınlanmış elitler mesâbesinde aydınlanamaz, hiçbir vakit aydınlanmış elitler mesâbesinde seçkinleşemez. Bu ise, açıkçası, ideal cemiyetin hiçbir vakit tam ve hakikî

mânâsıyla tahakkuk edemeyeceği ve aydınlanmış elitlerin cemiyet üzerindeki vesâyet ve velâyetlerini nihâyetlenmeyeceğini îmâ etmektir.

Evet, öyledir ve bunun için, Cumhuriyet, ebedî, bitimsiz bir süreçtir. Kezâlik, demokrasinin aslî değil tâlî, cevher değil araz, yâni “eklenti” oluşu ve cumhuriyetçilerin İdeal cemiyet tasavvurlarını hayata geçirebilmek için – faydalı ve lüzumlu addetmekle berâber - demokrasiye mutlak anlamda ve bizzarûre ihtiyaç hissetmemeleri de bundandır.

★ ★ ★

Şüphesiz demokrasi kusursuz değildir, yine şüphesiz halk da; keza, yine şüphesiz her cemiyetin elitlere her hususta ihtiyâcı vardır; îcabında – ama hangi “îcab”? - kendi cemiyetiyle bile çatışabilecek elitlere – eliti olmayan bir cemiyet curuftur. Ancak buradan hareketle, “aydınlanmış” elitlerin cemiyet üzerinde tahakküm etmesine cevaz verilemez. Çünkü ne onlar homojen bir kitle teşkil ederler ve ne de ideal ve kusursuzdurlar ve hattâ dahası, birçok hâllerde vâki’ olduğu üzere, siyâsî basîret, ferâset ve şuurları Büyük Kitle’nin kollektif basîret, ferâset ve şuurunun gerisinde dahi kalabilmektedir.

★ ★ ★

Batılılaşma tarihimiz aynı zamanda “aydınlanmış” – veya kendilerini öyle vehmeden – elitler ile cemiyetin çatışma tarihidir de aynı zamanda ve şimdi Cumhurbaşkanlığı seçimi mes’elesini de mükerreren isbat etmişir ki bu çatışma günümüzde de devam etmektedir. Çünkü mes’ele gelip şu noktada düğümlenmektedir: **Cumhurbaşkanlığı makamına kimin seçtiği oturmalıdır: Sıradan insanların mı, aydınlanmış elitlerin mi?**

